אלין אלא יש בו מ"ע לאכלו כנ"ל . הנה הרביתי דברים כדי להסביר אבל הדבר קרוב הוא לפשוטו לענ"ד . ואם מעכ"ת בגודל חריפתו ימצא פירכא בזה יודיעני ואודה על האמת :

וראיתי בדברי קדשו סי' הנ"ל במה שעמד ע"ד דורש לציון שכ' מצוה עשה זו דאכילת קדשים מכל אכילות מצות שהוא אפי' בח"ש והק' מעלתו מדברי הרמב"ם פ"ד מפסוה"מ דאין אכילה פחות מכזית וכו' הזבח כשר ואם איתא דמקיים המ"ע בפחות מכזית למה לא יפסול גם מחשבה תמה אני שהביא כן משמיה דהרמב"ם ומשנתינו הוא זבחים דף כ"ט ע"ב בלי חולק : ובס' טהרת הקדש הוקשה לו בלא"ה טעם דח"ש אסור מה"ת והי' בטוב טעם ודעת ובדבריו מתו' כמו קושי' מעכ"ת הי' יעו"ש · והנני חותם בכל חותמי ברכות עוד ינוב בשיבה טובה על התורה ועל העבודה ·

הכ"ד דש"ת הק' יהודא אסאד

תשובה קמח

רב ברכות ושובע שמחות יחוג את חג המצות · ה"ה אהובי
י"נ ורב חביבי עד לאחת הרב הגאון הגדול המפורסם
צדיק יסוד עולם מוה בן מוה כ' ע"ה פ"ה קש"ת מוה'
במר נ"י האבד"ק מיקלאש יע"א וכאל"ס .

ג"ה קבלתי וע"ד קושית מע"ל פ"א מחמץ על הרא"ש שכתב שהם אכילה בכ"מ אלא דהלכתא אפקי' לקרא ממשמעותיה גבי עינה ואוקי' לקרא במשמעותיה לענין איסורא דאכילה בלאו ל"ת אבל במצות עשה אי אכילה משמע כ"ש א"כ הלכתא עקרי' לקרא מכל וכל דהא אוכל פחות מכשיעור לא עשה ולא כלום · והעלה הדר"ג לתרץ דשפיר אוקי' לקרא במשמעותיה שאם אין לו רק פחות מכזית מצה מוטל עליו לאכלו עכ"פ · משא"כ במי שאין לו רק שני דפנות לסוכה ודאי א"צ לאכול בתוכה וכו' אדה"ק ·

יפה כיון מעלתו בזה לדעת גדול האחרונים ה"ה הגאון מהרי"ט אלגאזי על הל' בכורות הל' חלה דף מ"א מדפי הספר וז"ל וא"ל דלמאי דקי"ל כר"י לענין איסור ח"ש מה"ת : הה"נ גבי מצות עשה דאם אין לו בליל פסח כ"א חצי כזית מצה מחויב לאכלו מה"ת כדין איסור וכו' דהא ליתא וכו' דמתוך דברי ריטב"א בחידושיו ליומא שהביא הרב בני חיי ומדברי הנ"ל במה שהשיג על הרא"ש ממצות עשה יוצא דבמצות עשה לא אמרי' ח"ש מה"ת וכו' עכ"ל . ואף הן דברי מעלתו הנ"ל · והרב הנ"א הגאון הנ"ל בשם בעל ברכי יוסף בס' מחזיק ברכה שדחה הרא"ש הנ"ל שהביא הבני חיי מדברי הריטב"א והעלה דהעיקר דבמ"ע ח"ש איכא קצת מצות מה"ת יעו"ש · ועוד שם דף כ"ח סוף הל' חלה שהאריך בזה אי במ"ע חייב לאכול מה"ת חצי זית אם אין לו יותר ומייתי ראיות דליכא שום סרך מצות בח"ש וחזר ודחה והעלה בספק יעו"ש · ולענ"ד נראה קצת לפמ"ש הרמב"ם פ"ו מחמץ הל' ז' וז"ל ח"ש בחמץ בפסח אסור מה"ת שנאמר לא יאכל וכו' הרי דמשיכוי לשון זה דדייק מינים חוקים בגמרן דאתבה"כ ה"נ ״ לדידן דקי"ל כר"י מצות דייקין מינים איסור ח"ש א"כ ה"ל דה"נ בפ' קדש לי וכו' ס"פ בא כתיב קרא מצות יאכל את שבעת הימים לרבות ח"ש למצות קצת אף דקרא באכילה ״ רבות קאי כל שבעת הימים מ"מ גם לילה הראשונה בכלל שבעת הימים הוא כנ"ל : וכבר האריכתי בתשו' א' בחקירה זו והעליתי דאכילת מצות דאו' קצת באכילת ח"ש מצה וכיו"ב · ועוד חזון למועד אי"ה כנוא באריכות [ועיין בתשו' שבו"י ח"ב סי' ח"י פסיקא ליה דאין מצות וחיוב כלל בח"ש מצה עש"ה ועיין מ"ש לקמן] ואחתום בברכה כנפשו היפה וכנפש ידי"נ ואוה"נ הדש"ת ·

הק' יהודא אסאד

תשובה קמט

ששון ושמחה ושלום וכ"ט ישיגו לכבוד י"נ הרב החרוץ
המופלג בתוי"ר כש"ת מוה' אליק הירש שעקוטעלקי נ"י

ג"ה הגיעני מליצה לא אמיר אמירה נעימה אימרי' יאי בדבר הלמד מעניינו בסוגי' דמל"כ · ולמשאת רצונו הנני להשיב ע"ד אשר שאלה בכתו ליישב קושי' מורי הגאון בס' ביאור מרדכי דמנ"ל לר"ל בפסחים קט"ו ע"ב ז"א מנ"ל דלמא משום דלא אכל כזית בביטול ראשון הוא דבעי' ביטול שני . והי' פרוע דאי מצות א"צ כוונה א"כ אסור לו לאכול פחות מכזית משום בל תגרע אח"ד : והני תשובות בדבר · חדא דבהדיא אמר ר"ל בעלמא התם כיון דלא בעידן חיובא דמרור אכיל לי' וכו' והיינו משום דמצותו על מצות ומרורים תאכלה ואח"כ מרור · וא"כ ס"ל אף בביטול ראשון שלא בזמנו דבעי' כוונה לעבור בבל תוסיף ובל תגרע הא חדא · ועוד כבר כתב בחי' הרשב"א בר"ה י"ו למה תוקעין וכו' כשהן עומדין וז"ל הקשו בתוס' והא עבר משום בל תוסיף ואיסתברא דלא קשיא כלל דלא אמרו התם דאיכא משום בל תוסיף אלא במה שמוסיף מדעת עצמו וכו' אבל במה שתקנו חכמים לצורך אין כאן בל תוסיף וכו' וה"ה לבל תגרע לצורך כגון יו"ט של ר"ה דחל להיות בשבת אע"ג דמה"ת תוקעין גזרו שלא לתקוע שם · וה"נ כיון שמן הדין הא לאכול בביטול ראשון פחות מכזית משום ספק ברכה אחרונה כמ"ש בב"י ומג"א סי' תע"ג תו ליכא משום בל תגרע כנ"ל · ותדע דאל"כ שאין מותר לשתות בתוך אכילה בסעודה הרי הוא מוסיף על הכוסות למ"ד מצות א"צ כוונה · ועכ"ל כהני שתי' הנ"ל דכל כוס וכוס ומדי הכוסות מצוה בפ"ע הוא דהא מברך על כל א' וא' ותוך הזמן ה"ל שלא בזמנו ·

ומ"ש מעלתו ונסתפק אם איכא בל תגרע בגורע קצת משיעור אכילה או כיון דגם חלק מן המצוה לא קיים כלל ולכ"ע בל תגרע · הנה משמעות דברי התי' רשב"א הנ"ל דהמבטל איזו מ"ע פעם א' עובר בבל תגרע מלבד שביטל המ"ע עבר נמי בל"ת דבל תגרע ועיין בטורי אבן שם · וא"כ אין מקום ספק כלל דבין עשה חלק מהמצוה בחצי שיעור בין לא עשה כלל איכא מ"מ לאו דבל תגרע · ובתשו' הלכות קטנות ח"ב סי' ר"פ ז"ל כל דבר שהוא למצוה ולא מעכב ולא עשאו אם עובר משום לא תגרע · תשובה · מסתייה דפ"ה דזבחים כולא כמה עברה על בל תגרע משמע דעבר דהא מתן ארבע למצוה הוא ולא לעכב כדתנן הנתנין על מזבח החיצון שאם נתנן מתנה א' כיפר · וה"ה לא ילק ולא בבל והכי איתא בכמה דוכתי עם הטעם עשוי אלא שחיסר מצות וכו' ול"ע כפי זה אם לוקה הכהן שהקריב מנחה שלא בללה משום לא תגרע וכו' עכ"ל · א"כ באכילה פחות מכזית דמעכב המצוה פשיטא דעובר על בל תגרע וק"ו נמי הוא כנ"ל · אמנם הא מלתא דמר הכי איכא לאסתפוקי אם אין לו שיעור שלם כזית אלא פחות מכזית אם מקיים בזה מקצת מצות מדאורייתא אי חייב מן התורה לאכול חצי זית עכ"פ או לא · וכבר נסתפקו בזה הפוסקים אחרונים ותלי' ליה בפלוגת' דר"י ור"ל גבי איסורין אי ח"ש אסור מה"ת עיין רי"ט אלגאזי על הל' חלה להרמב"ן ריש הל' חלה דף מ"א ע"ב מדפי הספר ובסוף הל' חלה שם דף כ"ח ע"ב ובסוף הלכות בכורות שם דף קי"ב ע"א · ובתשו' שבו"י ח"ב סימן ח"י · ובברכי יוסף חאו"ח סי' תפ"ב · וכעת א"א להאריך יותר והנני אוה"נ חותם בברכה כנה"ר וכנפש דש"ת ·

הק' יהודא אסאד

תשובה קנ

בחדש אדר שלמא אסדר כרב עת והדר · לכבוד י"נ הרב
המאה"ג חריף ובקי כש"ת מוה' פיש וויכער נ"י אב"ד דק'
האלישם יע"א ·

ג"ה קבלתי וע"ד הלכה למעשה שעמד פרי"ע כי' על שנחקר בגליצה אבק הטוטי"ן בפסח אי שרי · לפי דהמג"א בסי' תס"ז סק"י בזה ע"כ כתב דטו"באק דרך לשרותו בשכר · והעס"ע פ"א מעלס"ז שעלה להתירו משום לאו זליפתן משום יינם אפי' שמתנים יין לתוכו להחזיק וה"ל נתנה מגוף האיסור מ"מ כיון דדבק הוא וספק יש בו ס' מותר . א"כ בשכר חמץ דאורייתא הוא י"ל אסור אא"כ ידוע שבטל בס' · ושפיר חזי מעלתו בכל השייך לזה ולמשאת רצונו הנני וד' אתו :

הנה המג"א ס"ק ס' רי' מסופק אם לברך על שתיית עשן הטובא"ק ע"י השפופרת · והמחה"ב בסק"ט הנה וז"ל וא"י בודאי לאו אכילה הוא רק רפואה קלה ומר הוא ול"ל ברכה עכ"ל · ובמח"כ באמת לק"מ דיאור המג"א יפה ספיקו משום שהרבה ב"א שנהנים מעשנו כמו שאכל ושתה ונהנה הגוף · וי"ל אע"ג דהנאה גרונו ליכא הנאה מעיו מיהא איכא ומי שמוצצו רק לשם הנאה גופו ולא לשם רפואה כ"א לשוכב י"ל צריך ברכה · ולכן על שאיפת אבק הטובא"ק לתוך החוטם לא כתב המג"א ספיקו משום דודאי לאו הנאה הוא לאו הנאת גרון ולא הנאת מעיו אלא רק לרפואה לבד שואפים אותו ושפירא דל"ל ברכה כנ"ל :

ולפ"ז הא פשיטא מלתא דלרפואה מותר גם חמץ בפסח להנות ממנו שלא כדה"כ ברמב"ם פ"ה מיסוה"ת וביו"ד סי' קנ"ה והא דלא ילפינן מהנאה לסכי ע"ג מכתו וכו' משום לאו דבל יראה הוא ולא משום אסה"נ כמו שהעלה המג"א רסי' תס"ו א"כ נראה דבדוקא בדילוף די"ל מסופק המש"ע באפיה אבק הטובא"ק . לפי שדעת הפוסקים בע"ז דף י"ב ודוכתי טובא דגם שלא כדה"כ אסור באיסורי הנאה ואפי' מדאו' משום ולא ידבק בידך וכו' כ"ל גם לרפואה אסור שלא כהנא אבל בדילוף של שכר שעורים חמץ בפסח דמותר איסורו שלא כדה"כ לרפואה קלה מני הרי השכר והיין דרך הנאתו רק לשתיה לבד כדאשכח שמעתא רפ"ב דמעשר שני לא יסוך יין וחומץ ובירושלמי שם יין שטבעו אסור לסוך בו שאין דרכו בכך · א"כ לשרות טובא"ק בתוכו ה"ל שלא כדה"כ ומותר לשאוף הטובא"ק לרפואה בפסח כנ"ל · איברא דעת הרשב"א בתשובה שהביא הב"י יו"ד סי' קכ"ג דיין אין כל דרך הנאתו בשתייה לבד דהא מזלפים בו ואחד מגדולי הנאתו בכך וכו' יעו"ש . וכ"כ תוס' בע"ז דף ס"ו ע"ב וכ"ה לשון רמ"א ביו"ד סוף סימן קכ"ג דגם יין למרחץ ה"ל כדרך הנאתו יעו"ש · ומ"מ מצינו ביין כן שהביאו כמו שהביאו תוס' והרשב"א ראיה · אבל במשקה שכר ודאי לשרות בתוכו טו"באק לאו דרך הנאתו הוא